

Berci és Béla

Nekünk már csak Berci és Béla lesznek ők ketten: Farkas Bertalan és Magyarai Béla. Ūrhajósaink.

1980 májusában épp a Magyar Nép-hadsereg kötelékében védtem a hazát, amikor bementa a rádió: végre magyar ūrhajós van a világūrben! Régóta vártuk a hírt, hiszen benne volt a levegőben: a szocialista országok ūrhajósai egyre-másra repülhettek, mi, magyarok se maradhatunk ki ebből! Nem is maradtunk ki! Egyik katonatársam tájékozott ember volt, mesélte, hogy a hazai képes magazinoknak már egy évvel azelőtt leadták az ūrutazáshoz tartozó képanyagokat, de aztán elhalasztották a magyar ūrhajós repülését. Előző, civil életében, szkennert-operátorként ő végezte az Ország-Világ, az Ūj Tükör, a Szovjetunió és hasonló lapok színbontását – tehát megbízható hírforrásként könyveltem el. Még azt is elmesélte, hogy kétféle címlapot kaptak, mert nem lehetett tudni, hogy a két ūrhajós közül ki fog repülni.

Végūl Farkas Bertalan lett a szerencsés, aki a Szaljut-6 ūrállomás fedélzetén egy héten át keringett a Föld körül. Azaz hogy nem Bertalan, hanem Berci – mert az egész ország azonnal szívébe zárta a rokonszenves fiatalembert, a mi ūrhajósunkat, a magyar ūrhajóst, és szeretete jeléül Farkas Berciként emlegeti azóta is mindenki, aki átélhette az első magyar ūrhajós égi útját. Az egyhetes ūrutazás életre szóló élményt jelentett Farkas Bertalannak épp úgy, mint mindenkinek, aki magyarnak született és annak váltotta magát. Berci! A mi Bercink!

Ernek az ūrutazásnak nyilvánvaló politikai jelentése is volt: a Szovjetunió „megūrutasztatta” a baráti szocialista országok ūrhajósait: NDK-beli, lengyel, román, bolgár, csehszlovák, vietnami és kubai kozmonauta is utazhatott a legendás Szozuj ūrhajóval.

A magyar ūrutazásnak tehát komoly politikai „üzenete” volt, erről azonban a magyar állampolgárok egyszerűen nem vettek tudomást. Valami olyasfajta ünneplésben részesítették Farkas Bertalant, mint annakidején Jurij Gagarint, az első ūrhajóst. Még jobban is ünnepeltek, hiszen a *mi* Bercink repült, nem ám akárki! Az ūrutazás után kézről kézre adták Farkas Bertalant, aki azóta feltehetően az ország minden településén megfordult, és beszámolt a nagy utazásról. Valószínűleg ez a rengeteg előadás, beszámoló volt a nehezebb feladat számára, és nem az ūrrepülés...

A történelmi ūrrepülés egyben jelentős PR-eseménynek is számított: a filmek, tudósítások mellett hirtelen megjelentek az ūrrepülésre emlékeztető poszterek, könyvek, kitűzők, a Győri Kecs- és Ostyagyár pedig Interkozmosz elnevezésű nápolyi szettetel gazdagította az édesipari kínálatot (az íze semmivel sem tért el a közönséges nápolyitól, csak a csomagolása volt interkozmoszos). A rádióban az Asztronauta zenekar Magyar a világūrben c. slágere szólt (a zenekar megszólalása erősen emlékeztetett az LGT-re), a televízióban pedig még az esti mesét is a mi ūrhajósunk mondta, mégpedig élő közvetítés keretében, a Szaljut-6 fedélzetéről. A népi(es) kultúra mellékhajtasaként még olyan falvédő is készült, melyen Farkas Bertalan és Valerij Kubaszov – a magyar ūrutazás parancsnoka – egyetértésre és tisztaságra buzdította a magyar konyhák népét.

1981 tavaszán a zalaegerszegi Petőfi laktanyába is ellátogatott Farkas Bertalan, mit sem tudva arról, hogy épp ott töltöm hosszú sorkatonai szolgálatomat. A látogatás előtt rendbe vágtuk a laktanyát, de amikor megjelent az első magyar ūrhajós, bizony csak jó száz méterről láthattuk, mert előljáróink megtiltott

ták, hogy elhagyjuk körletünket. E kora tavaszi látogatás kapcsán történt meg az, amiről azt hittem, csak az öregebb katonák meséiben létezik: *valóban* lefestették a fület zöldre, hogy elégedett legyen a magyar űrhajós. Azaz hogy nem a fület festették le, hanem azt a kis sarkot, amit letapostak a bakák, levágva az útkanyarulatot. Az a kis darab föld aztán igaz csak elütött friss, harcokcsi-zöld színével a márciusi gyeppel zöldjétől...

Mindeddig csak Farkas Bertalanról szóltam, de az igazsághoz tartozik, hogy másik kiképzett űrhajósunk, Magyarai Béla csaknem ugyanilyen ünneplésben részesült, a hivatalos ünnepegekről nem maradhatott el ő sem, és magam is tanúsíthatom, hogy sok-sok évvel később mennyire élvezetesen adta elő az űrhajós kiképzés során szerzett tapasztalatait. Pedig akkor már túl lehetett a sok száza-

dik élménybeszámolón. Csak hát Magyarai Béla nem repülhetett...

Nekünk, magyar amatőröknek különösen jóleső érzés, hogy Magyarai Béla amatőrcsillagász (egy ideig az MCSE alelnöki tisztét is vállalta), tehát kétszerezsen is rászolgált szeretetünkre. Bélát az 1986-os krétai Halley-expedíción ismerhettem meg közelebről, és elmondhatom, hogy nagyon rokonszenves, közvetlen, segítőkész egyéniségével ő volt az expedíció legnépszerűbb tagja.

Immár negyedszázada annak a nevezetes űrrepülésnek, amikor a rádió bemondta egy májusi reggelen: magyar űrhajós kering a világűrben.

Nekünk már csak Berci és Béla lesznek ők ketten: Farkas Bertalan és Magyarai Béla. Űrhajósaink.

MIZSER ATTILA

A magyar űrrepülés 25. évfordulóján – a gyűjtő szemével

1976 nyarán az Interkozmosz tagországok soron következő értekezletüket Moszkvában tartották. Az első és második napon a program végrehajtásának „szokásos” értékelése zajlott, míg a harmadik napon a szovjet delegáció vezetője, Alekszandrov akadémikus szenzációs bejelentést tett: kormánya nevében meghívta a szocialista országokat, hogy űrhajósaikkal vegyenek részt a világűr békés célú kutatásában. A bejelentés nagy izgalmat váltott ki a résztvevők körében, és bár nyilvánvalóan politikai célokból történt a felajánlás, de senkinek sem volt kétsége afelől, hogy egy ilyen vállalkozásból nem szabad kimaradni.

Már 1976 őszén megkezdődött a magyar jelöltek kiválogatása, amely 1977 júniusáig tartott. Az önkéntes jelentke-

zőket a kecskeméti Repülőorvosi Vizsgáló és Kutató Intézetben, a Szovjetunióból kapott követelmények alapján válogatták ki, a legszigorúbb feltételek megtartásával.

A kiválogatás a ROVKI adatai alapján a következőképpen alakult: 95 önkéntes jelentkezőből 59 azonnal kiesett az elsődleges vizsgálatok után. 24-en sebészeti, 20-an belgyógyászati, 6-an ideggyógyászati, 7-en fogászati, 2 fő pedig egyéb okokból. A maradék 36 elsődlegesen alkalmas vadászpilótából 27-en adták be írásban, hogy vállalják a további kiválogatásban való részvételt, és annak rendje-módja szerint meg is jelentek Kecskeméten, a ROVKI-ban folytatódó kéthetes vizsgálatokra. Végül a ROVKI orvosai összegezték, és értékeltek a vizs-